

**Seminari d'aplicacions de l'antropologia i anàlisi de  
polítiques d'intervenció social**

Codi: 101255

Crèdits: 6

| Titulació                              | Tipus | Curs | Semestre |
|----------------------------------------|-------|------|----------|
| 2500256 Antropologia Social i Cultural | OT    | 3    | 0        |
| 2500256 Antropologia Social i Cultural | OT    | 4    | 1        |

**Professor/a de contacte**

Nom: Silvia Carrasco Pons

Correu electrònic: Silvia.Carrasco@uab.cat

**Utilització d'idiomes a l'assignatura**

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

**Altres indicacions sobre les llengües**

L'assignatura inclou textos i material audiovisual en anglès, a més de castellà i català

**Prerequisits**

No hi ha cap requisit previ però es recomana matricular-se després d'haver cursat l'assignatura Anàlisi Antropològica del Món Contemporani.

**Objectius**

**Contextualització:**

- L'assignatura analitza la intervenció social de les polítiques públiques i les diverses perspectives d'aplicació de l'antropologia social i cultural. Es centra en les polítiques adreçades a problemes socials i a grups/entorns/sectors de la societat a nivell global i local afectats per aquests problemes.

**Objectius formatius:**

- Aprendre a fer propostes per aplicar els coneixements i els mètodes de l'antropologia social i cultural al diagnòstic, el disseny, la implementació i l'avaluació de polítiques públiques en diferents àmbits i problemàtiques
- Conèixer els debats teòrics i metodològics rellevants de la relació entre l'antropologia social i cultural i les polítiques públiques a partir de lectures, material audiovisual i d'estudis de cas amb metodologia ABP

**Competències**

**Antropologia Social i Cultural**

- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.

- Dissenyar un projecte adaptat als requeriments del demandant i a les característiques i les necessitats de les poblacions objecte d'estudi.
- Generar propostes innovadores i competitives en la recerca i en l'activitat professional.
- Intervenir en diferents contextos i camps d'aplicació de l'antropologia (relacions interculturals, desenvolupament i cooperació, parentiu, salut, educació, utilització social de l'espai i altres àrees d'intervenció).
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Valorar els efectes de l'aplicació de models experts d'intervenció social en els grups objecte d'estudi.
- Valorar en termes teòrics, metodològics i ètics les recerques antropològiques encaminades a objectius bàsics o orientades a la intervenció.

## Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar el coneixement de la variabilitat cultural i de la gènesi d'aquesta per evitar les projeccions etnocèntriques.
2. Avaluar l'ajust sociocultural dels qüestionaris d'enquesta utilitzats en recerques a petita i gran escala.
3. Conciliar en els projectes d'intervenció les demandes de l'Administració i de les poblacions afectades.
4. Conciliar les demandes i les necessitats de les poblacions objecte d'estudi.
5. Conèixer alguns casos pràctics d'intervenció.
6. Conèixer i comprendre les bases de l'aplicació de l'antropologia en intervencions socials i mediambientals.
7. Conèixer i diferenciar els tipus de dissenys d'intervenció, i les potencialitats, les limitacions i els biaixos que tenen.
8. Conèixer i saber portar a la pràctica la participació professional en intervencions en diferents contextos i camps d'aplicació de l'antropologia en l'àmbit de les relacions entre cultura i societat.
9. Discriminar els aspectes metodològics específics de les recerques aplicades.
10. Elaborar un treball individual en el qual s'expliciti el pla de treball i la temporalització de les activitats.
11. Expressar-se eficaçment aplicant els procediments argumentatius i textuais en els textos formals i científics.
12. Fer presentacions orals utilitzant un vocabulari i un estil acadèmics adequats.
13. Identificar els aspectes ètics de la intervenció.
14. Identificar els efectes eventuais d'intervencions socioculturals en diferents col·lectius.
15. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística.
16. Mantenir una conversa adequada al nivell de l'interlocutor.
17. Presentar treballs en formats ajustats a les demandes i els estils personals, tant individuals com en grup petit.
18. Reconèixer la importància que tenen els sistemes de desigualtat interna en els processos d'intervenció.
19. Reconèixer les implicacions ètiques de les recerques encaminades a la intervenció.
20. Reconèixer les implicacions ètiques de les relacions etnològiques entaulades durant les pràctiques de treball de camp.
21. Resoldre problemes de manera autònoma.
22. Saber fer dissenys etnogràfics corresponents a canvis programats i els dissenys d'avaluació intermedis i final.
23. Sintetitzar els coneixements adquirits sobre la relació entre naturalesa, cultura i societat.

## Continguts

L'assignatura es divideix en dos blocs transversals i quatre blocs temàtics:

1. De l'estudi dels problemes socials a l'aplicació de l'antropologia a les polítiques públiques: perspectives, experiències i debats actuals

2. Metodologies de la intervenció: diagnòstic, disseny, implementació i avaluació
3. Abordatge de les mobilitats forçoses i la multiculturalitat (migracions, refugi i asil, minories)
4. Abordatge dels conflictes inter-grups (relacions interètniques, racisme, nacionalisme, integrisme, radicalització)
5. Abordatge de les violències contra les dones (mercantilització, explotació sexual i reproductiva, discriminació laboral)
6. Temàtica oberta, a definir segons oportunitats/disponibilitats de ponents

## Metodologia

Activitats formatives:

Classes i seminaris dirigits per la professora: lectura dirigida d'articles relatius al tema de l'assignatura

Redacció i presentació a la resta de grup de les lectures i dels treballs realitzats.

Avaluació discutida dels resultats per mitjà de rúbriques

Metodologia docent:

Classes i debat en grup de textos llegits

Visionat de materials audiovisuals d'interès

## Activitats formatives

| Títol                                                                        | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge                                                          |
|------------------------------------------------------------------------------|-------|------|-----------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Tipus: Dirigides</b>                                                      |       |      |                                                                                   |
| Exposicions del professor i experts convidats                                | 30    | 1,2  | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 13, 14, 18, 19, 20, 23                                 |
| Visionat de documentals                                                      | 6     | 0,24 | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 13, 14, 15, 18, 19, 20, 22, 23                         |
| <b>Tipus: Supervisades</b>                                                   |       |      |                                                                                   |
| Tutories de preparació de treball escrit, tutories individual i col·lectives | 5     | 0,2  | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23 |
| <b>Tipus: Autònomes</b>                                                      |       |      |                                                                                   |
| Estudi de materials, preparació de prova escrita                             | 15    | 0,6  | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 13, 14, 15, 18, 19, 20, 21, 22, 23                     |
| Prospeccions empíriques, anàlisi de materials, redacció de treballs escrits  | 33    | 1,32 | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 18, 19, 20, 21, 22, 23                 |

## Avaluació

El sistema d'avaluació consta de tres tipus d'activitats:

1) Proves individuals: dues proves escrites individuals, la primera de les quals és exploratòria i la qualificació no compta per la nota final. Valor: 30% de la nota final.

2) Treball en equip d'exploració diagnòstica i proposta d'intervenció en un dels temes proposats per la professora i exposició oral del treball. Avaluació amb rúbrica específica que es lliura als estudiants amb l'objectiu de millorar els seus punts febles. Valor: 40% de la nota final.

3) Exercicis a l'aula per parelles/en grup. Lectura i anàlisi de textos relacionats amb els blocs temàtics, i presentació oral dels resultats. Valor: 30% de la nota final.

4) Assistència comptabilitzada per mitja de signatura diària. Rúbrica d'autoavaluació al final de l'assignatura.

NO AVALUABLES: Les i els estudiants que no arribin al 80% de l'assistència i/o que no hagin fet totes les avaluacions.

REVALUACIÓ: Estudiants que compleixin amb el 80% de l'assistència i que hagin fet totes les avaluacions sense haver-les superat totes.

## Activitats d'avaluació

| Títol                                          | Pes    | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge                                                  |
|------------------------------------------------|--------|-------|------|---------------------------------------------------------------------------|
| Lliurament de treballs escrits                 | 30-50% | 20    | 0,8  | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23     |
| Participació discussió en grup.<br>Fòrum debat | 20-30% | 6     | 0,24 | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 22, 23     |
| Prova escrita i comentari de textos            | 30-50% | 35    | 1,4  | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23 |

## Bibliografia

### REFERÈNCIES GENERALS

(Es proporcionaran textos específics de cada bloc)

Aguilar Villanueva, L.F. 2007 La implementación de las políticas. Mexico: Miguel Angel Porrúa.

Ander-Egg E (1990) *Repensando la Investigación-Acción Participativa*. Vitoria-gasteiz: Servicio central de publicaciones del Gobierno Vasco.

Apthorpe, R. & Long, N. (Eds.) 2000 *Anthropology, development and modernities*. UK: Routledge

Bastide, Roger 1971 *Antropología Aplicada*. Buenos Aires: Amorrortu.

Bereményi B.Á. and Mirga A (2012) *Lost in action. Evaluating the 6 years of the Comprehensive Plan for the Gitanos Population in Catalonia*. Barcelona: FAGiC-EMIGRA.

Bereményi B.Á. and Mirga A (2013) ¿Reconocer, participar, empoderar? Dilemas y lecciones del Plan Integral del Pueblo Gitano en Cataluña. O *Tchatchipen. Revista Trimestral de Investigación Gitana*, 83(julio-septiembre), 4-13.

Borofsky, R. 2011 *Why a public anthropology?* USA. Center for a Public Anthropology. Hawaii Pacific University

Canals Sala, Josep 1999 La antropología en los estudios de trabajo social: del exótico externo a la alteridad interna, en *Antropología más allá de la academia: Aplicaciones, Contribuciones, Prácticas e Intervención Social*. Santiago de Compostela: FAAEE.

Carrasco, S., & Bereményi, B. Á. (2013). Gitans et école en Espagne. Entre progrès et régressions. *Revue Diversité*, 174(4e trimestre)

Castañero Madroñal Á (2008) Cuando los antropólogos se implican en las ONG de intervención social con inmigrantes. In: Jabardo M, Monreal P, and Palenzuela P (eds), *Antropología de orientación pública: visibilización y compromiso de la antropología. XI Congreso de Antropología de la FAAEE*, Donostia: Ankulegi Antropologia Elkarte.

Catullo, María Rosa 2006 Ciudades Relocalizadas. Una mirada desde la Antropología Social. Argentina:Editorial Biblos. Sociedad ed. Buenos Aires.

Catullo, María Rosa 1992 Reconstrucción de la identidad y proyectos de gran escala ciudad Nueva Federación, provincia de Entre Ríos, Argentina. Vol. 125. Brasília: Fundação Universidade de Brasília.

Chambers, E. 1977 Public policy and anthropology. *Reviews in Anthropology*. Volume 4, Issue 6.

Chambers, E. 1987 Applied Anthropology in the Post-Vietnam Era. *Annual Review of Anthropology*. 309-337.

Chambers E (1989) *Applied anthropology: a practical guide*. Prospect Heights, Illinois:: Waveland Press.

Checker M (2009) Anthropology in the Public Sphere, 2008: Emerging Trends and Significant Impacts. *American Anthropologist*, 111(2), 162-169.

Cochrane G (1980) Policy Studies and Anthropology. *Current Anthropology*, 21(4), 445-458.

Colectivo IOÉ (1993) Investigación-acción participativa. Introducción en España. *Documentación social*, 92(julio-septiembre), 1-10.

Comas d'Argemir D (2008) Políticas, familias, vida cotidiana. In: Jabardo M, Monreal P, and Palenzuela P (eds), *Antropología de orientación pública: visibilización y compromiso de la antropología. XI Congreso de Antropología de la FAAEE*, Donostia: Ankulegi Antropologia Elkarte.

Cortés Maisonave A (2008) Opciones para un análisis desde el compromiso público de la antropología. In: Jabardo M, Monreal P, and Palenzuela P (eds), *Antropología de orientación pública: visibilización y compromiso de la antropología. XI Congreso de Antropología de la FAAEE*, Donostia: Ankulegi Antropologia Elkarte.

Cruz, Isabel de la 2002 Introducción a La Antropología para la Intervención Social. Valencia: Tirant lo Blanch.

Dixon, J. & Scheurell, R. 1995 Social Welfare with indigenous people. UK: Routledge.

Durão S and Shore C (2010) From a political anthropology to an anthropology of policy: interview with Cris Shore. *etnográfica*, 14(3), 595-614.

Eddy, Elizabeth M., and William L. Partridge 1987 Applied Anthropology in America. New York: Columbia University Press.

Edgar, I R. & Russel, A. (Eds.) 1998 The anthropology of welfare. UK: Routledge.

Ervin, A. M 2000 Applied Anthropology. Tools and perspectives for contemporary practice. Allyn & Bacon.

Foster, George McClelland 1974 Antropología Aplicada. México: Fondo de Cultura Económica.

Ferguson J (1990) *The Anti-politics Machine: "Development," Depoliticization and Bureaucratic Power in Lesotho*. Cambridge: Cambridge University Press.

Franzé, A. (2013) Presentación del monográfico Antropología y Políticas públicas. *Revista de Antropología Social*, 22, 9-23.

Gardner K and Lewis D (1996) *Anthropology, development and the post-modern challenge*. London [etc.]:: Pluto.

Giménez Romero, Carlos 1999 Antropología más allá de la academia: aplicaciones, contribuciones, prácticas e intervención social. Santiago de Compostela: Federación de Asociaciones de Antropología del Estado Español.

Giménez Romero, Carlos 1999 El Antropólogo como asesor, en Gimenez Romero, Carlos (Ed) (1999)

Giménez RomeroC (1999) *Antropología más allá de la academia: aplicaciones, contribuciones, prácticas e intervención social*. Santiago de Compostela.: Federación de Asociaciones de Antropología del Estado Español [etc.].

Gimeno Martín JC (2008) Antropología(s) de orientación pública: "asomarse unos centímetros más allá del borde, ahí donde la perspectiva se amplía ligeramente."In: Jabardo M, Monreal P, and Palenzuela P (eds), *Antropología de orientación pública: visibilización y compromiso de la antropología. XI Congreso de Antropología de la FAAEE*, Donostia: Ankulegi Antropologia Elkarte.

Gimeno Martín, Juan Carlos 1999 "Practicando" Antropología del desarrollo en Gimenez Romero, Carlos (Ed) (1999)

Gimeno, J.C. & Monreal, P. 1999 La controversia del desarrollo. Críticas desde la Antropología. Madrid: Los Libros de la Catarata-IUDC.

Glasser, I (1994): "Anthropological contributions to welfare policy and practice" en *Practicing Anthropology*, 16, 4: 3-4.

Gledhill, John 2000. El poder y sus disfraces. Barcelona: Bellaterra.

Grande Chica, Antonio 2000 Espacios de desarrollo: exclusión territorial, desintegración comunitaria, intervención social y nueva socialización femenina en el barrio madrileño de Pan Bendito. Madrid: Universidad Autónoma de Madrid.

Grillo, R. D. & Stirrat 1997 Discourses of development. Anthropological perspectives. UK: Berg.

Guerrero Muñoz, Joaquín 1999 La Intervención Comunitaria: un encuentro interdisciplinar, en Gimenez Romero, Carlos (Ed) (1999)

Hamann ET, Anderson KS, Levinson BAU, et al. (2007) Educational Policy as a Matter for Anthropologists' Scholarly and Applied Engagement. American Anthropological Association, Council on Anthropology of Education.

Hess, C. G. 1997 Hungry for hope. On the cultural and communicative dimensions of development in Highland Ecuador. Intermediate Technology Publications.

Jabardo Velasco, Mercedes 1999 Entre la academia y la sociedad. Reflexiones entre la teoría y la práctica de la intervención social con inmigrantes en Gimenez Romero, Carlos (Ed) (1999)

Jabardo Velasco, Mercedes, Pilar Monreal (Eds) 2008 Antropología de orientación pública: visibilización y compromiso de la antropología. Vol. 4. Donostia: Ankulegi Antropologia Elkarte.

Jabardo M (2008) Introducción: Preguntas y reflexiones en torno a una antropología de orientación pública. In: Jabardo M, Monreal P, and Palenzuela P (eds), *Antropología de orientación pública: visibilización y compromiso de la antropología. XI Congreso de Antropología de la FAAEE*, Donostia: Ankulegi Antropologia Elkarte.

Lamphere L (2004) The Convergence of Applied, Practicing, and Public Anthropology in the 21st Century. *Human Organization*, 63(4), 431-443.

Lassiter LE (2005) Collaborative Ethnography and Public Anthropology. *Current Anthropology*, 46(1), 83-106.

Lassiter LE (2008) Moving Past Public Anthropology and Doing Collaborative Research. *Napa Bulletin*, 29, 70-86.

Martí J (2010) La investigación - acción participativa. Estructura y fases.

Marquez, M.T. & Bueno, C. 2005 Políticas públicas en tecnologías de la información. La pertinencia antropológica. Cuicuilco, septiembre-diciembre, vol.2. pp. 37-57. Escuela Nacional de antropología e Historia. DF. Mexico (versión digital en [revistacuicuilco.enah@inah.gob.mx](mailto:revistacuicuilco.enah@inah.gob.mx)).

Monreal, Pilar 1999 La perspectiva de género en Gimenez Romero, Carlos (Ed) (1999)

Monreal, Pilar 1996 Antropología y pobreza urbana. Madrid: Los Libros de la Catarata.

Mosse D (2001) 'People's knowledge', participation and patronage: operations and representations in rural development. In: Cooke B and Kothari U (eds), *Participation: The New Tyranny?*, London - New York, pp. 16-35.

Mosse D (2013) The Anthropology of International Development. *Annual Review of Anthropology*, 42(1), 227-246.

Nahmad, S. 2010 Antropología y políticas públicas indigenistas en el continente americano. Desacatos, número 33. Agosto. Pp 85-92.

Nolan RW (2002) *Development anthropology: encounters in the real world*. Boulder, Colorado: Westview Press.

Okongwu, A. F. & Mencher, J.P. 2000 The anthropology of public policy: shifting terrains. En: *Annual Review of Anthropology*. Vol.29: 107-124.

Ostendorf, W. Musterd, S. & de Vos, S. 2001 Social Mix and the Neighbourhood Effect. Policy Ambitions and Empirical Evidence. *Housing Studies*, vol. 16. N.º. 3, 371-380.

Palenzuela Chamorro, Pablo, and Mario Jordi Sánchez 1999 El etnodesarrollo como estrategia indígena frente a la política neoliberal en Gimenez Romero, Carlos (Ed) (1999)

Pérez Galán, Beatriz 1999 Los "Beneficiarios" de los proyectos de desarrollo: retórica y práctica en organizaciones no gubernamentales, Cuzco, Perú en Gimenez Romero, Carlos (Ed) (1999)

Rodríguez Blanco, Eugenia, 2005 ONGs Indigenistas en Brasil y antropología implicada un modelo de mediación para el etnodesarrollo? Elche: Universidad Miguel Hernández de Elche. Tesis doctoral.

Rodríguez-Villasante, Manuel Montañés Serrano, and Joel Martí 2000 La Investigación Social Participativa. Construyendo Ciudadanía. Vol. 1 y Vol. 2. Barcelona: El Viejo Topo/Red CIMS.

Romaní Alfonso, O. 2006. "Barcelona desde la Academia (o los avatares de una antropología implicada)", a: Feixa C. (dir.); Porzio L.; Recio C. (coords.). *Jóvenes latinos en Barcelona. Espacio público y cultura urbana*, Barcelona.

Ruiz Ballesteros, Esteban 2005 Intervención social: cultura, discursos y poder: aportaciones desde la Antropología. Madrid: Talasa.

Ruiz Ballesteros, Esteban 2000 Construcción Simbólica De La Ciudad: Política Local y Localismo. Madrid: Miño y Dávila

Ruiz Ballesteros, Esteban 1999 Antropología en la empresa: estrategias y modelos en Gimenez Romero, Carlos (Ed) (1999)

Ruiz Ballesteros, Esteban, and Alberto del Campo Tejedor 2001 Espacio y estigma en la corona metropolitana de Sevilla. Sevilla: Universidad Pablo Olavide: Diputación de Sevilla.

Ruiz Ballesteros, Esteban, 2002 Minería y Poder: Antropología Política en Riotinto. 2ª ed. Vol. 21. Huelva: Diputación Provincial

Santos, S.& Massó E. (coordinadoras) 2012 Antropología en España: Nuevos caminos profesionales. En Revista de Antropología Experimental, nº12. Jaen: Universidad de Jaen.

Schwegler T and Powell MG (2008) Unruly Experts: Methods and Forms of Collaboration in the Anthropology of Public Policy. *Anthropology in Action*, 15(2), 1-9.

Shore C (2009) La antropología y el estudio de la política pública: reflexiones sobre la "formulación" de las políticas. *Antípoda*, 10(enero), 21-49.

Shore C (2010) La antropología y el estudio de la política pública: Reflexiones sobre la "formulación" de las políticas. *Antípoda*, 10(Junio), 21-49.

Shore C and Wright S (1997) *Anthropology of policy: critical perspectives on governance and power*. *Anthropology of policy: critical perspectives on governance and power*, London: Routledge.

Shore C and Wright S (2014) Audit Culture and Anthropology: Neo-Liberalism in British Higher Education. *The Journal of the Royal Anthropological Institute*, 5(4), 557-575.

Shrestha N (1995) Becoming a development category. In: Crush J (ed.), *Power of Development*, London: Routledge, pp. 266-277.

Téllez Infantes, Anastasia 1999 El antropólogo como profesional: la experiencia de un caso concreto en Gimenez Romero, Carlos (Ed) (1999)

Uribe Oyarbide, José María 1999 Antropología Aplicada. Momentos de un debate recurrente. en Gimenez Romero, Carlos (Ed) (1999)

Villalón González AM (2012) Reflexiones sobre la intervención social antropológica. *Revista de Antropología Experimental*, 12, 103-114.

Villasante TR (2010) Historias y enfoques de una articulación metodológica participativa. *CIMAS Cuadernos*, 1-18.

Van Willigen, John 1986 *Applied Anthropology: An Introduction*. Massachusetts: Bergin and Garvey.

Viola Recasens, Andreu 2007 De la utopía al marco lógico: una etnografía de las prácticas de cooperación internacional a través del estudio de los vínculos transnacionales en el proceso de desarrollo. Barcelona: Universitat de Barcelona. Departament d'Antropologia Cultural i Història d'Amèrica i d'Àfrica. Tesis Doctoral.

Viola Recasens A (2000) *Antropología del desarrollo: teorías y estudios etnográficos en América Latina*. Barcelona: Paidós Ibérica

Wedel, J.R. & Feldman, G. 2005 Why an anthropology of public policy? *Anthropology Today*. Volume 21, Issue 1, pages 1-2.

Wedel JR, Shore C, Feldman G, et al. (2005) Towards an Anthropology of Public Policy. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 600(July), 30-51.